

Olena Tsiatkovska¹

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

Evaluation as an Element of the Management of Non-Financial Assets of Public Sector Institutions

Abstract. Evaluation plays a vital role in the management of non-financial assets in public sector institutions, which explains the significant interest of researchers in finding ways to improve it, analyzing the advantages and disadvantages of different approaches to evaluation, and studying the evaluation practice according to International Evaluation Standards. The purpose of the article is to reveal the features of evaluation as an element of management of non-financial assets of state institutions, as well as to analyze the features and approaches to assessing non-financial assets depending on their types and conditions of use. The structure of national and international evaluation standards was revealed. In the wartime and the post-war recovery of Ukraine's economy, it is advisable to rely on the results of evaluation conducted by the International Evaluation Standards, which are fundamental when making investment decisions, preparing financial statements, and ensuring regulatory lending requirements. Thus, the European integration of Ukraine is only possible with the implementation of the International Evaluation Standards, which can be implemented in several ways: full or partial application, as well as the development of national evaluation standards based on international ones. Valuation is not only one of the elements of the accounting method; valuation is an independent system consisting of such elements as the object and subject of evaluation, the subject matter of evaluation, and the subjective and objective side of evaluation. The article discloses certain aspects of the evaluation of non-financial assets of state institutions. Special attention is focused on justifying the expediency of choosing one or another approach to evaluation. It was determined that applying the cost approach to the evaluation of non-created non-financial assets is the most appropriate, which, however, does not exclude the possibility of combining it with other approaches in practice. Implementing International Valuation Standards in Ukrainian legislation will avoid opaque methodology and manifestations of subjectivism in selecting approaches to the valuation of non-financial assets of state institutions.

Keywords: evaluation, national valuation standards, International Valuation Standards, accounting, non-financial assets, state institutions, information support for management.

Suggested Citation

Tsiatkovska, O. (2023). Evaluation as an Element of the Management of Non-Financial Assets of Public Sector Institutions. *Oblik i finansi*, 3(101), 158-164. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3\(101\)-158-164](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-3(101)-158-164)

Олена Цятковська

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

Оцінка як елемент управління нефінансовими активами державних установ

Анотація. Оцінка відіграє ключову роль в управлінні нефінансовими активами в установах державного сектору, що пояснює значний інтерес дослідників до пошуку шляхів її вдосконалення, аналізу переваг і недоліків різних підходів до оцінки, вивчення практики оцінки за Міжнародними стандартами оцінки. Метою статті є розкриття особливостей оцінки як елементу управління нефінансовими активами державних установ, а також аналіз особливостей та підходів до оцінки нефінансових активів залежно від їх видів та умов користування. Розкрито структуру національних і Міжнародних стандартів оцінки. В умовах війни і повоєнного відновлення економіки України доцільно опиратися саме на результати оцінок, проведених відповідно до Міжнародних стандартів оцінки, що є основоположними при прийнятті інвестиційних рішень, при підготовці фінансової звітності, забезпеченні регуляторних вимог кредитування. Таким чином, євроінтеграція України неможлива без імплементації Міжнародних стандартів оцінки, що може бути реалізована декількома способами: повне або часткове застосування, а також розробка національних стандартів оцінки на основі міжнародних. Оцінка – це не лише один із елементів методу бухгалтерського

¹ Olena Tsiatkovska, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine.

ORCID 0000-0001-8825-9778

E-mail: tsiatkovska.elena@kneu.edu.ua

обліку; оцінка – це самостійна система, що складається з таких елементів як: об'єкт оцінки, суб'єкт оцінки, предмет оцінки, суб'єктивна та об'єктивна сторона оцінки. У статті розкрито окремі аспекти здійснення оцінки нефінансових активів державних установ. Особливу увагу зосереджено на обґрунтуванні доцільності вибору того чи іншого підходу до оцінки. Визначено, що застосування витратного підходу до оцінки нестворених нефінансових активів є найбільш доцільним, що, однак, не виключає на практиці можливості поєднання його з іншими підходами. Імплементція Міжнародних стандартів оцінки в українське законодавство дозволить уникнути непрозорі методології та проявів суб'єктивізму у виборі підходів до оцінки нефінансових активів державних установ.

Ключові слова: оцінка, національні стандарти оцінки, Міжнародні стандарти оцінки, бухгалтерський облік, нефінансові активи, державні установи, інформаційне забезпечення управління.

Постановка проблеми. Значення оцінки нефінансових активів в державних установах доцільно розглядати виходячи з того, що саме оцінка є елементом методу бухгалтерського обліку. Згідно принципів та правил бухгалтерського обліку та звітності, всі активи та зобов'язання державних установ мають бути достовірно оцінені із застосуванням єдиного грошового вимірника, а інформація щодо складу та вартості нефінансових активів – бути транспарентною. Саме на основі достовірної та публічної інформації, сформованої шляхом оцінки нефінансових активів, можна забезпечити ефективне управління державними установами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основними напрямками дослідження проблематики оцінки є питання сутності оцінки, оцінка необоротних активів, оцінка основних засобів, оцінка нематеріальних активів, оцінка біологічних активів та інші актуальні проблеми управління.

Зокрема М.І. Бондар порушував проблему застосування в обліковій практиці понять «оцінка» та «оцінювання». Дослідник дійшов висновку щодо недоцільності їх використання в бухгалтерському обліку як тотожних понять, оскільки оцінювання передбачає процес визначення вартісної оцінки, а оцінка – це вже є вартісний показник. Оцінка не може визначати критерії визнання активу, оскільки саме вартісна оцінка визначена на основі певних критеріїв і є критерієм визнання активу, капіталу, зобов'язань, доходів та витрат [3, с. 170].

Як вважають В.К. Орлова та С.М. Кафка, прагнення досягнути високого ступеня достовірності інформації фінансової звітності привели до плутанини двох важливих понять: грошова оцінка як метод бухгалтерського обліку (бухгалтерський облік не може бути без грошової оцінки всіх об'єктів обліку) і оцінки всіх статей балансу за справедливою вартістю на дату звітності, яка безумовно необхідна, але оцінка статей балансу не повинна відображатися на рахунках бухгалтерського обліку [15].

Також багато науковців досліджували питання сутності поняття «оцінка», що свідчить про відсутність єдиного підходу до його трактування. Зокрема Н.В. Кудлаєва стверджує, що сьогодні не існує єдиного універсального методу оцінювання, який би не мав недоліків та повністю задовольняв всіх користувачів фінансової звітності. Тому вибір методу оцінювання основних засобів насамперед

передбачає ґрунтовне вивчення цілей оцінювання в бухгалтерському та податковому обліку. Для отримання достовірних показників оцінювання об'єктів основних засобів необхідно дотримуватись певного алгоритму дій [8, с. 113].

Багатофакторна модель оцінки активів і зобов'язань за справедливою вартістю запропонована в дослідженні Л.І. Хоружій [19]. Фізіократичну основу розвитку методології оцінки в обліку сільськогосподарської діяльності означив В.М. Жук, запропонувавши методичні підходи удосконалення оцінки біологічних активів й сільгосппродукції за «справедливою вартістю» [6].

В МСБОДС та НП(С)БОДС також не має єдиного підходу до оцінки об'єктів обліку. Зокрема, до одного і того ж об'єкту обліку можуть застосовуватися різні методи оцінки та визнання активів, але з урахуванням різних особливостей. У зв'язку з цим Т.В. Черкашена стверджує, що основним критерієм вибору способу оцінки нефінансових активів є мета її проведення, а саме: придбання активу, реалізація, обмін або списання [20, с. 204].

Попри значний внесок вчених в розвиток методології оцінки в бухгалтерському обліку, цей напрямок дослідження все ще залишається актуальним з огляду на необхідність систематизації основних підходів до оцінки активів у розрізі створених та нестворених нефінансових активів.

Метою статті є розкриття особливостей оцінки як елементу управління нефінансовими активами державних установ, а також аналіз особливостей та підходів до оцінки нефінансових активів залежно від їх видів та умов користування.

Методи дослідження. Автором використано загальнонаукові та спеціальні методи теорії пізнання, а саме: узагальнення і групування – для систематизації шляхів імплементції міжнародних стандартів оцінки в національну систему, аналіз та синтез – при дослідженні наукової та нормативно-правової літератури, а також логічний та емпіричний метод – при формуванні системи оцінювання нефінансових активів.

Виклад основного матеріалу. Оцінка майна, майнових прав та професійна оціночна діяльність регулюються Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [17]. Основними документами з організації та методики проведення оцінки суб'єктами оціночної діяльності є Національні стандарти оцінки майна

(№ 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [11], № 2 «Оцінка нерухомого майна» [12], № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [13], № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [14]). Національні стандарти є гармонізованими та відповідають основним вимогам Міжнародних стандартів оцінки (*International Valuation Standards*), що розроблені Міжнародним

комітетом зі стандартів оцінки майна (IAVSC) і чинні з 1994 р.

Аналіз національних та міжнародних стандартів оцінки свідчить, що в умовах активізації євроінтеграції України національні стандарти оцінки все ще не є ідентичними міжнародним стандартам. На рис. 1 представлено основні стандарти оцінки, які регулюють оцінку нефінансових активів.

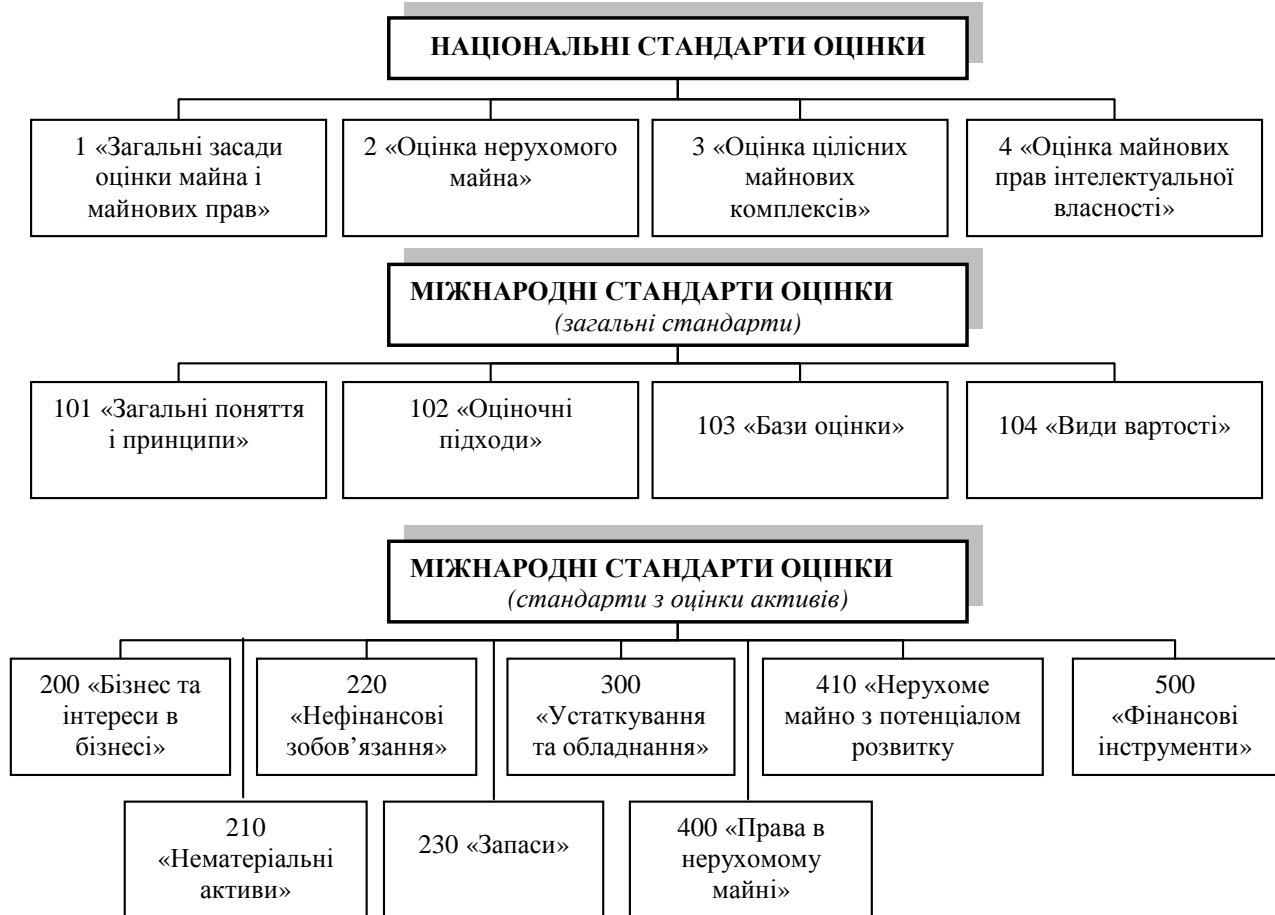

Рис. 1. Структура національних та міжнародних стандартів оцінки

Джерело: згруповано автором.

Міжнародні стандарти оцінки (МСО) є основоположними документами для оцінювачів всього світу при проведенні вартісної оцінки. І відповідно саме ці стандарти мають значний вплив на функціонування міжнародної фінансової системи. Оцінка майна проведена за міжнародними стандартами оцінки є ключовим фактором для прийняття інвестиційних рішень чи договорів про співробітництво. Крім того, оцінка за міжнародними стандартами має застосовуватися при складанні фінансової звітності та при забезпеченні регуляторних вимог кредитування під заставу майна.

У Міжнародних стандартах оцінки важливо розрізняти операційні активи, необхідні для основної діяльності суб'єкта господарювання, від активів, які знаходяться за межами експлуатації, як активи в надлишку, необхідні для операцій в майбутніх інвестиціях. Інша важлива класифікація властивостей, яка використовується при оцінці,

полягає в тому, що відмежовує нерухомість від особистої власності. Однак у практиці оцінки найважливішою при встановленні основ оцінки є класифікація, яка групує майно в чотири основні категорії: нерухомість, рухоме майно, фінансові активи, юридичні особи. МСО визнають, що вони зосереджені лише на оцінці активу. Лише перші три категорії підлягають оцінці в бухгалтерському обліку, оцінка суб'єкта господарювання є специфічною лише в широкій сфері оцінювання [2, с. 203-204].

Міжнародні стандарти оцінки вже імплементовані та затверджені на законодавчому рівні, або є усталеними ринковими нормами у близько 80 країнах світу, а понад 20 країн притримуються їх і планують затвердити, як базові стандарти професійної оціночної практики [1].

Євроінтеграція України неможлива без імплементатії міжнародних стандартів оцінки, що може бути реалізована декількома способами (рис. 2).

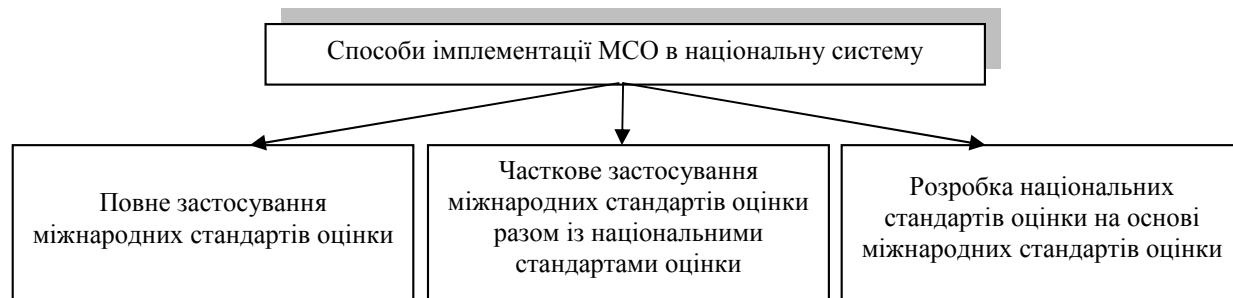

Рис. 2. Способи імплементації міжнародних стандартів оцінки в національну систему

Джерело: сформовано автором.

Повне застосування міжнародних стандартів в національній системі оцінки передбачає, що на законодавчому рівні має бути визначено, що положення МСО є обов'язковими до виконання оцінювачами під час проведення оцінки майна всіх форм власності та в будь-яких випадках її проведення. Часткове застосування МСО передбачає, що одночасно із міжнародними стандартами застосовуються національні стандарти. Третій варіант відображає застосування національних стандартів, розроблених відповідно до міжнародних стандартів оцінки. Кожна країна обирає власний спосіб імплементації міжнародних стандартів оцінки у національну систему шляхом прийняття відповідних нормативно-правових документів.

Наразі в Україні реалізовано третій варіант, – розроблено та затверджено національні стандарти оцінки, які використовуються при оцінці нефінансових активів. У зв'язку з тим, що Міжнародні стандарти оцінки постійно уточнюються та доповнюються, в Україні необхідно своєчасно аналізувати та оновлювати національні стандарти відповідно до міжнародних. Проте варто зауважити, що Міжнародні стандарти оцінки – це уніфіковані стандарти, які можуть не враховувати особливості національної економіки та діяльність суб'єктів господарювання в конкретній країні.

Система оцінки, як елементу управління нефінансовими активами відповідно до чинного законодавства та реалій функціонування державних установ, формується з декількох елементів. До основних елементів системи оцінки можна віднести: об'єкт оцінки, суб'єкт оцінки, предмет оцінки, суб'єктивна та об'єктивна сторона оцінки нефінансових активів.

Система оцінювання нефінансових активів – це сукупність суб'єктивних та об'єктивних ознак, які дозволяють кваліфікувати результат оцінювання, як конкретну оцінку об'єкту нефінансових активів.

Об'єкт оцінки – нефінансові активи, які підлягають оцінюванню відповідно до умов договору на проведення оцінки майна або за інших підстав, визначених законодавством.

Суб'єкт оцінки – фізична або юридична особа, яка із застосуванням свого професійного судження та компетентностей, а також відповідно до умов договору на проведення оцінки майна або на інших

підставах, визначених законодавством, здійснює оцінювання об'єкту оцінки.

Предмет оцінки нефінансових активів – вартість конкретного виду створених та нестворених об'єктів нефінансових активів, які підлягають оцінюванню відповідно до умов договору на проведення оцінки майна або на інших підставах, визначених законодавством.

Суб'єктивна сторона оцінки – це сукупність внутрішніх характеристик суб'єкта процесу оцінювання, які впливають на оцінку нефінансових активів, тобто діяльність особи яка здійснює оцінку та відображає її ставлення до процесу оцінки та її наслідків. До суб'єктивної сторони можна віднести такі фактори, як професійність особи, яка проводить оцінку.

Об'єктивна сторона оцінки – це зовнішні характеристики процесу оцінювання, які впливають на оцінку нефінансових активів. Об'єктивна сторона оцінки характеризує стан та місце знаходження нефінансових активів, шлях надходження, період, мету проведення оцінки, особливості зберігання нефінансових активів.

Таким чином, особливості того чи іншого вищеприписаного елемента напряму впливають на процес і результати оцінювання. Тому при проведенні оцінки активів доцільно застосовувати декілька методів із застосуванням різних процедур та з урахуванням певних обставин та особливостей зберігання, використання, способу надходження активів.

Особливості проведення, методичні підходи та вибір методів оцінки активів в Україні регламентуються основними положеннями Національних стандартів з оцінки та облікових стандартів.

Відповідно до МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості» оцінка справедливої вартості нефінансового активу враховує здатність учасника ринку генерувати економічні вигоди шляхом найвигіднішого та найкращого використання активу або шляхом продажу його іншому учасникові ринку, який використовуватиме цей актив найвигідніше та найкраще [9].

Оцінка нефінансових активів є важливим елементом управління ними, оскільки за допомогою професійного судження, застосування різних методів, способів та процедур щодо вартості об'єкта формується цілісне уявлення про конкретний об'єкт. Оскільки до складу нефінансових активів належать

різні об'єкти, тому і застосовуються різні способи підходи оцінки.

Найбільш загальними способами вирішення оціночного завдання є підходи, що засновані на основних принципах ціноутворення на нефінансові активи і надають загальне уявлення про індикатори вартості. Підходи чи їх поєднання реалізують через певні методи, що за суттю є послідовністю оціночних процедур. А оціночні процедури є певним видом технік, які розкривають зміст конкретних методів і моделей оцінки [5, с. 151].

Для оцінки активів застосовують найчастіше такі підходи, як ринковий, витратний та дохідний. Проте, існують певні модифікації даних підходів в залежності від об'єкта та особливостей оцінки, що проявляється через поєднання різних підходів при проведенні оцінки. Зокрема на основі ринкового підходу здійснюється оцінка шляхом порівняння ринкових цін на аналогічні чи подібні об'єкти, за дохідним підходом визначення вартості відбувається через співвідношення вартості об'єкта з поточною вартістю доходів, яку можна отримати з подібного майна [5, с. 152].

На нашу думку, саме витратний підхід доцільно застосовувати для оцінки нестворених нефінансових активів. Оскільки даний підхід ґрунтується на припущенні, що вартість відповідних нестворених нефінансових активів визначатимуть витрати на придбання подібних нестворених активів та на їх аналогічне поліпшення, тобто замість придбання відповідно активу можна створити подібний актив такої самої корисності. Хоча визначити вартість нестворених нефінансових активів вкрай складно, саме сума витрат, які понесено при їх поліпшенні або обслуговуванні, може бути використана для оцінки їх вартості. Ці витрати відображаються на рахунках бухгалтерського обліку і, відповідно, слугують одним з ключових елементів управління цими активами.

Значну частину всіх витрат займає поліпшення нестворених нефінансових активів в державних установах. Оскільки без належного поліпшення нестворених активів ці активи з часом будуть втрачати свою потенційну корисність, тому щоб актив приносив корисність в майбутньому його необхідно поліпшувати. Таким чином, витрати на поліпшення нестворених нефінансових активів є одним з елементів витратного підходу до оцінки їх вартості.

Відповідно до Земельного кодексу України, облік земель ведеться в розрізі кількості та якості. Зокрема, облік та оцінка кількості земель передбачає характеристику кожної земельної ділянки, а також землі за площею та складом земельних угідь, розподіл земель за власниками, землекористувачами. Якість земель характеризує земельні угіддя за природними і набутими властивостями, що впливають на їх продуктивність та економічну цінність, а також ступінь техногенного забруднення ґрунтів [7]. Відповідно до Водного кодексу України, облік водних ресурсів теж оцінюється та обліковується за кількісними та якісними характеристиками, тобто

аналогічно до оцінки земель [4]. Тому для таких видів нестворених нефінансових активів доцільним буде застосування витратного підходу.

Отже, відповідно до Міжнародних стандартів оцінки існує три підходи до оцінки нефінансових активів, які можуть використовуватися державними установами. Виходячи із технічних особливостей та цілей застосування об'єктів нефінансових активів, для їх оцінки можуть бути використані різні підходи, хоча, як вже було зазначено, пріоритетним є витратний підхід, в основу якого покладено дані бухгалтерського обліку. Прив'язку до даних бухгалтерського обліку можна розглядати по-різному, і як перевагу (реальні дані, що враховують рівень зносу та понесених витрат), і як недолік (залишення поза увагою характеристик об'єкта, що не втілені у понесених витратах). При витратному підході також не враховується дохідність об'єкта, що загалом більш властиво для державних установ, оскільки вони є неприбутковими.

Висновки. Оцінка відіграє ключову роль в управлінні нефінансовими активами в установах державного сектору. Основними елементами системи оцінки є: об'єкт оцінки, суб'єкт оцінки, предмет оцінки, суб'єктивна та об'єктивна сторона оцінки нефінансових активів.

На основі аналізу підходів до оцінки активів, що визначені у міжнародних та національних стандартах оцінки, обґрунтовано доцільність застосування витратного підходу до оцінки нестворених нефінансових активів, що, однак, не виключає на практиці можливості поєднання його з іншими підходами. В основі витратного підходу до оцінки – дані бухгалтерського обліку про суму понесених витрат. Зважаючи на неприбутковий статус державних установ, постановка акценту на витрати, а не на доходи (як при дохідному підході до оцінки), в цьому випадку видається нам більш виправданою.

Попри те, що національні стандарти оцінки розроблені на базі положень Міжнародних стандартів оцінки, вони не є ідентичними. Щоб відповідати вимогам часу з врахуванням змін в міжнародній практиці оцінки, національні стандарти слід переглядати і оновлювати. Крім того, варто враховувати той факт, що саме результати оцінок, проведених відповідно до Міжнародних стандартів оцінки, що є основоположними при прийнятті інвестиційних рішень, при підготовці фінансової звітності, забезпеченні регуляторних вимог кредитування. В умовах війни і повоєнного відновлення економіки України дані оцінки будуть ще важливішими, адже впливатимуть на рішення міжнародних інвесторів, грантодавців, кредиторів та інших партнерів щодо участі в розвитку нашої держави. В такій ситуації, на наш погляд, імплементація Міжнародних стандартів оцінки в українське законодавство дозволить уникнути непрозорої методології та проявів суб'єктивізму у виборі підходів до оцінки нефінансових активів державних установ.

4 Список використаних джерел

1. International Valuation Standards. URL: <https://www.ivsc.org/standards/>
2. Jianu I., Ruiu R., Jianu I., Ruiu M. The Value and the Evaluation Process in Accounting. *Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology*. 2013. Special Issue. pp. 199-221. URL: http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/15_Jianu_the_value_and_the_evaluation_process_in_accounting.pdf
3. Бондар М. І. Оцінка та оцінювання в бухгалтерському обліку. *Фінанси, облік і аудит. Збірник наукових праць*. 2009. Вип. 13. С. 175.
4. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#top>
5. Драківський О. І., Іванова І. Б., Смольнікова С. М. Оцінка нерухомого майна: підручник / За ред. Шалаєва В. К.: Арт Економі, 2021. 432 с.
6. Жук В. М. Розвиток методології оцінки в обліку сільськогосподарської діяльності. *Інноваційна економіка*. 2010. № 3(17). С. 100-104.
7. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top>
8. Кудлаєва Н. В. Визнання та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 1(2). С. 107-114.
9. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості». Дата оновлення 01.01.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок»: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629. Дата оновлення 01.01.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-11#Text>
11. Національний стандарт 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова кабінету міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440. Дата оновлення 15.04.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text>
12. Національний стандарт 2 «Оцінка нерухомого майна»: Постанова кабінету міністрів України від 28.10.2004 р. № 1442. Дата оновлення 15.04.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-%D0%BF#Text>
13. Національний стандарт 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів»: Постанова кабінету міністрів України від 29.11.2006 р. № 1655. Дата оновлення 29.11.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF#Text>
14. Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова кабінету міністрів України від 03.10.2007 р. № 1185. Дата оновлення 03.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF#Text>
15. Орлова В. К., Кафка С. М. Дослідження оцінки в бухгалтерському обліку. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування» 11-12 травня 2017 р. (ТНТУ ім. І. Пулюя, м. Тернопіль). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161260357.pdf>
16. Павелко О. В. Економічна сутність оцінки у системі бухгалтерського обліку. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економіка*. 2013. Вип. 1(61). С. 162–170.
17. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність: Закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. Дата оновлення 06.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#n281>
18. Слуцький Є. В. Оцінка як метод бухгалтерського обліку: історичні аспекти визначення поняття. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2016. № 2(61). С. 235-248.
19. Хоружій Л. І. Оцінка справедливої вартості біологічних активів та результатів їх біотрансформації. *Облік і фінанси*. 2013. № 1(59). С. 56-60.
20. Черкашина Т. В. Нефінансові активи: оцінка і класифікація у державному секторі. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 23. С. 201-206.

4 References

1. Jianu, I., Ruiu, R., Jianu, I., Ruiu, M. (2013). The Value and the Evaluation Process in Accounting. *Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology*, Special Issue, 199-221. Retrieved from http://www.scientificpapers.org/wp-content/files/15_Jianu_the_value_and_the_evaluation_process_in_accounting.pdf
2. International Valuation Standards. Retrieved from <https://www.ivsc.org/standards/>
3. Bondar, M. I. (2009). Otsinka ta otsiniuvannya v bukhhalterskomu oblik [Assessment and evaluation in accounting]. *Finansy, oblik i audyt*, 13, 175. [in Ukraine].
4. Verkhovna Rada Ukrainy. (1995). Vodnyi kodeks Ukrainy [The Water Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#> [in Ukraine].
5. Drakivskiy, O. I., Ivanova, I. B., Smolnikova, S. M. (2021). Ocinka nerukhomogho majna [Valuation of real estate] (ed. by V. Shalaeva). Kyiv: Art Ekonomii. [in Ukraine].

6. Zhuk, V. M. (2010). Rozvytok metodolohii otsinky v obliku silskohospodarskoi diialnosti [Development of evaluation methodology in the accounting of agricultural activity]. *Innovatsiina ekonomika*, 3(17), 100-104. [in Ukraine].
7. Verkhovna Rada Ukrainy. (2001). Zemelnyi kodeks Ukrainy [The Land Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top> [in Ukraine].
8. Kudlaieva, N. V. (2019). Vyznannia ta otsinka osnovnykh zasobiv: realii sohodennia [Recognition and valuation of fixed assets: today's realities]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, 1(2), 107-114.
9. International Accounting Standards Board. (2011). IFRS 13 Fair Value Measurement. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text [in Ukraine].
10. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2010). Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku v derzhavnomu sektori 125 «Zminy oblikovykh otsinok ta vypravlennia pomylok» [National Accounting Standard in the Public Sector 125 “Changes in accounting estimates and correction of errors”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-11#Text> [in Ukraine].
11. Kabinet ministriv Ukrainy. (2003). Natsionalnyi standart 1 «Zahalni zasady otsinky maina i mainovykh prav» [National standard 1 “General principles of valuation of property and property rights”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#> [in Ukraine].
12. Kabinet ministriv Ukrainy. (2004). Natsionalnyi standart 2 «Otsinka nerukhomoho maina» [National standard 2 “Evaluation of real estate”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-%D0%BF#Text> [in Ukraine].
13. Kabinet ministriv Ukrainy. (2006). Natsionalnyi standart 3 «Otsinka tsilisnykh mainovykh kompleksiv» [National standard 3 “Evaluation of integral property complexes”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF#Text> [in Ukraine].
14. Kabinet ministriv Ukrainy. (2007). Natsionalnyi standart 4 «Otsinka mainovykh prav intelektualnoi vlasnosti» [National standard 4 “Evaluation of property rights of intellectual property”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF#Text> [in Ukraine].
15. Orlova, V. K., Kafka, S. M. (2017). Doslidzhennia otsinky v bukhhalterskomu obliku [Valuation studies in accounting]. In *Rozvytok sotsialno-ekonomichnykh system v heoekonomichnomu prostori: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia obliku ta opodatkuvannia* (11-12 travnia 2017 r., TNTU im. I. Puliuiia, m. Ternopil). Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/161260357.pdf> [in Ukraine].
16. Pavelko, O. V. (2013). Ekonomichna sutnist otsinky u systemi bukhhalterskoho obliku [The economic essence of assessment in the accounting system]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomika*, 1(61), 162–170. [in Ukraine].
17. Verkhovna Rada Ukrainy. (2001). Pro otsinku maina, mainovykh prav ta profesiinu otsinochnu diialnist: Zakon Ukrainy [About the valuation of property, property rights and professional valuation activities: Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#n281> [in Ukraine].
18. Slutskiy, Ye. V. (2016). Otsinka yak metod bukhhalterskoho obliku: istorychni aspekty vyznachennia poniattia [Valuation as an accounting method: historical aspects of the definition of the concept]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, 2(61), 235-248. [in Ukraine].
19. Khoruzhii, L. I. (2013). Otsinka spravedlyvoi vartosti biolohichnykh aktyviv ta rezultativ yikh biotransformatsii [Calculation of Biological Assets Fair Value and Their Transformations Results]. *Oblik i finansi*, 1(59), 56-60. [in Ukraine].
20. Cherkashyna, T. V. (2017). Nefinansovi aktyvy: otsinka i klasyfikatsiia u derzhavnomu sektori [Non-financial assets: assessment and classification in the public sector]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 23, 201-206. [in Ukraine].